

Vlaanderen
verbeelding werkt

Jeugdonderzoeksplatform

Facts and Figures: Activiteiten in gezinsverband

Annelore Van der Eecken & Juno Tourne

Vrijtijdsactiviteiten in gezinsverband zijn doorgaans erg belangrijk voor jongeren omdat het gezin een context is die gekenmerkt wordt door intimiteit, vertrouwen en veiligheid (Shaw & Dawson, 2001; Turtiainen, Karvonen & Ragkonen, 2007). Berten en Piessens (2014) vonden bijvoorbeeld dat jongeren aangeven dat zij liever meer activiteiten met het gezin zouden doen in de vrije tijd. Turtiainen en collega's (2007) veronderstellen echter dat een aantal ontwikkelingen 'familietijd' onder druk zetten. Zo wordt onze samenleving gekenmerkt door nieuwe gezinsvormen. Ouders gaan uit elkaar en sommige gezinnen evolueren tot eenoudergezinnen, andere gezinnen vormen nieuw samengestelde gezinnen (Deboosere, Mortelmans & Marquet, 2011). Vooral in eenoudergezinnen kan dit gepaard gaan met een moeilijkere balans tussen gezinsleven en werklevens (Quarmby, Dagkas & Brigde, 2011). Bovendien is ook het werklevens aan sterke veranderingen onderhevig. Zo zouden vooral hoogopgeleide ouders in toenemende mate flexibele werkschema's hebben: zij kunnen werken van thuis uit, in het weekend werken, langere dagen compenseren met kortere dagen, enz. Dit brengt met zich mee dat de thuiscontext een omgeving kan worden van avond- en weekendwerk, wat uiteraard gevolgen heeft voor de gezinsactiviteiten (Turtiainen et al., 2007). In gezinnen met een migratieachtergrond zou men dan weer sterker vasthouden aan traditionele gezinswaarden. Zo vond het Centraal Bureau voor de Statistiek (2016) dat gezinnen met een (niet-Westerse) migratieachtergrond frequenter tijd met het gezin en de ruimere familie doorbrengen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016).

Gegeven deze vaststellingen gaan we in deze Facts & Figures dieper in op activiteiten met familie. Hoe vaak nemen jongeren deel aan activiteiten in gezinsverband? Welke jongeren nemen frequenter en minder frequent deel aan activiteiten in gezinsverband? En zijn er evoluties doorheen de tijd waar te nemen? Voor de eerste twee vragen maken we gebruik van de JOP-monitor 4 (2018), waarin aan jongeren en jongvolwassenen van 14 tot 25 jaar gevraagd werd hoe vaak zij activiteiten met het gezin thuis en buitenshuis ondernemen. Voor de vraag naar evoluties doorheen de tijd maken we eveneens gebruik van de gegevens uit de JOP-monitor 1 (2005-2006), JOP-monitor 2 (2008) en JOP-monitor 3 (2013). Voor de duidelijkheid focussen we in deze Facts & Figures op de jongeren die bij de ouders inwonen. Het is immers mogelijk dat jongeren die zelfstandig wonen (en dus zelf een nieuw gezin vormen) vragen rond activiteiten met het gezin interpreteren als 'activiteiten met het huidige gezin doen

(huidige partner en eventuele kinderen)' én 'activiteiten met het vroegere gezin doen (ouders, eventuele broers en zussen)'.
 (huidige partner en eventuele kinderen)' én 'activiteiten met het vroegere gezin doen (ouders, eventuele broers en zussen)'.

1. Hoe vaak nemen jongeren deel aan gezinsactiviteiten?

Voor deze eerste vraag maken we gebruik van 2 items uit de JOP-monitor 4 die peilen naar hoe vaak jongeren activiteiten met het gezin thuis en buitenshuis ondernemen. Daarbij hadden de respondenten zes antwoordmogelijkheden (nooit, minder dan 1 x per maand, één of meermaals per maand, 1 x per week, meerdere keren per week en elke dag).

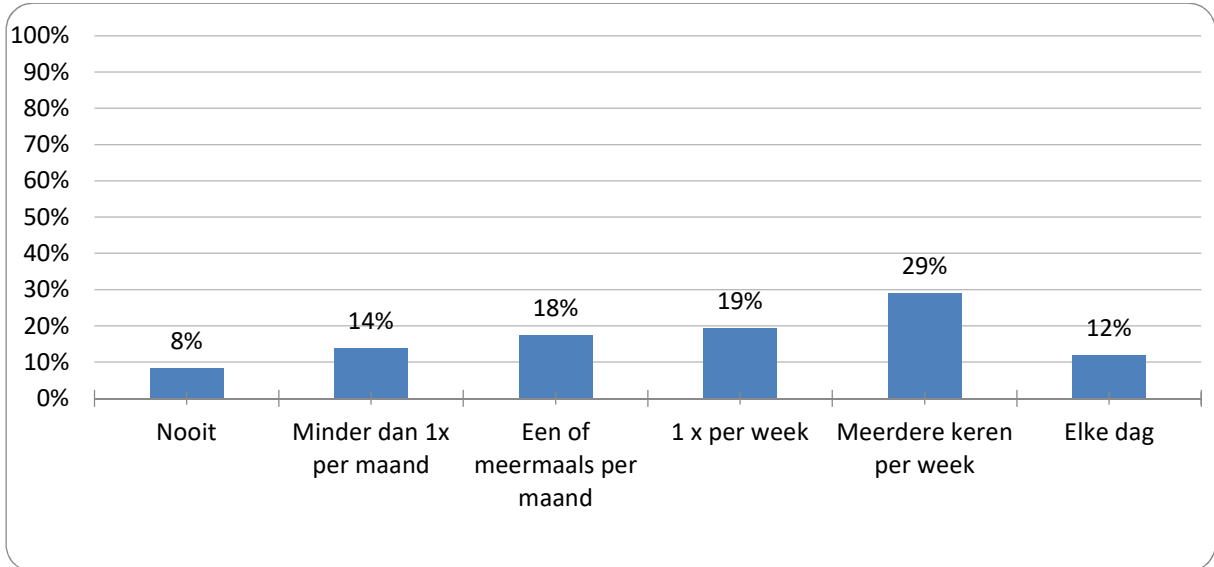

Fig. 1. Samen met het gezin thuis vrijetijdsactiviteiten doen (spelletjes spelen, tv kijken, op het terras zitten, hobby's uitoefenen...) (JOP-monitor 2018) (N=1011; gewogen data)

In Figuur 1 bekeken we de frequenties van samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doen thuis. We zien dat 60% van de 14- tot 25-jarigen die bij hun ouders inwonen minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doet thuis. Slechts 8% van deze jongeren onderneemt nooit gezinsactiviteiten thuis.

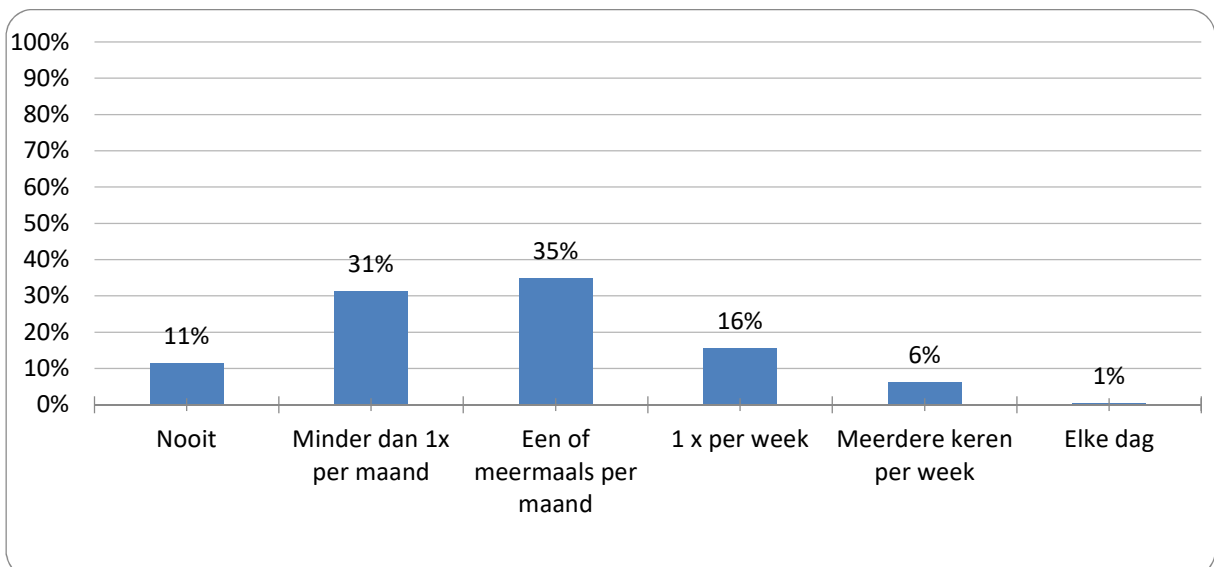

Fig. 2. Samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doen buitenshuis (wandelen, naar de film, samen sporten, uit eten gaan, naar een pretpark...) (JOP-monitor 2018) (N=1017; gewogen data)

In Figuur 2 bekeken we de frequenties van samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doen buitenshuis. We zien dat 23% van de 14- tot 25-jarigen die bij hun ouders inwonen minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten onderneemt buitenshuis. Slechts 11% van deze jongeren doet dit nooit.

De bevinding dat 60% van de 14- tot 25-jarigen die bij de ouders inwonen minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten onderneemt thuis en 23% minstens één keer per week buitenshuis doet vermoeden dat het gezin (nog steeds) een belangrijke rol speelt in het (vrijetijds-)leven van jongeren.

2. Welke jongeren nemen frequenter en minder frequent deel aan gezinsactiviteiten?

Naast de frequenties analyseerden we ook of er verschillen zijn naargelang de socio-demografische achtergrond van jongeren. We maakten een regressiemodel met als afhankelijke variabelen samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doen thuis enerzijds en samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doen buitenshuis anderzijds. Als onafhankelijke variabelen gebruikten we geslacht, leeftijd, migratieachtergrond en opleidingsniveau van de ouders. Voor wat betreft de variabele 'migratieachtergrond' werd aan de jongeren gevraagd in welk land hun vader en moeder geboren zijn. Er werd dan een onderscheid gemaakt tussen jongeren waarbij beide ouders een Belgische afkomst hebben en jongeren waarbij tenminste één van de ouders een niet-Belgische afkomst heeft. Met betrekking tot de variabele 'opleidingsniveau van de ouders' werd aan de jongere gevraagd wat het hoogst behaalde diploma van hun vader en moeder is. We maakten de categorieën 'de ouders hebben geen diploma of hoogstens een diploma lager onderwijs', 'minstens één van beide ouders heeft een diploma secundair onderwijs' en 'minstens één van beide ouders heeft een diploma hoger onderwijs'. In wat volgt beschrijven we eerst deze socio-demografische variabelen. Vervolgens zoomen we in op de resultaten van de lineaire regressieanalyses.

Tabel 1. Beschrijving van de socio-demografische variabelen (JOP-monitor 2018, 14-25 jarige jongeren die bij hun ouders inwonen (N=1056; gewogen data))

Gender	
Jongen	546 (51.8%)
Meisje	509 (48.2%)
Leeftijd (gemiddelde (standaarddeviatie))	18.79 (3.23)
Gezinssituatie	
Beide ouders wonen nog samen	744 (70.6%)
Mijn ouders zijn gescheiden of wonen apart	309 (29.4%)

Migratieachtergrond	
Beide ouders hebben Belgische afkomst	868 (82.4%)
Minstens 1 ouder heeft een niet Belgische afkomst	185 (17.6%)
Opleidingsniveau ouders	
Laaggeschoold (geen diploma of lager onderwijs)	30 (5.1%)
Middengeschoold (secundair onderwijs)	219 (36.5%)
Hooggeschoold (hogeschool of universiteit)	351 (58.4%)

Tabel 2. Lineaire regressieanalyses (JOP-monitor 2018, 14-25 jarige jongeren die bij hun ouders inwonen (N=1056; gewogen data))

	Samen met het gezin vrijtijdsactiviteiten doen thuis	Samen met het gezin vrijtijdsactiviteiten doen buitenshuis
Constant	2.64***	2.08***
Gender (0=jongen)	0.34**	0.21*
Leeftijd	-0.01	-0.03*
Gezinssituatie (0=ouders wonen samen)	-0.17	-0.17*
Migratieachtergrond (0=geen migratieachtergrond)	0.11	0.03
Opleidingsniveau ouders	0.13	0.09

*p < 0.05; **p < 0.01; ***p < 0.001.

In Tabel 2 zien we dat meisjes vaker activiteiten met het gezin thuis doen. De leeftijd van jongeren, hun gezinssituatie, hun migratieachtergrond en het opleidingsniveau van hun ouders blijken daarentegen geen significante invloed uit te oefenen op de tijd die jongeren thuis spenderen met het gezin. Ook buitenshuis blijken meisjes meer activiteiten te doen met het gezin. Daarnaast ondernemen jongere adolescenten meer dan oudere adolescenten activiteiten met het gezin buitenshuis en doen jongeren wiens beide ouders samenwonen eveneens vaker activiteiten buitenshuis met het gezin dan jongeren wiens ouders niet meer samenwonen.

Deze analyses doen vermoeden dat het voornamelijk de activiteiten buitenshuis zijn die afhankelijk zijn van de socio-demografische kenmerken van jongeren. Het is mogelijk dat ouders in éénoudergezinnen inderdaad minder ruimte hebben om dergelijke gezinsactiviteiten buitenshuis te ondernemen. Uiteraard zullen er ook heel wat jongeren zijn wiens beide ouders niet meer samenwonen maar wel een nieuw

samengesteld gezin vormen. Verder onderzoek is aangewezen om na te gaan of dit een effect heeft op de activiteiten die jongeren in gezinsverband ondernemen.

3. Zijn er overheen de tijd evoluties waar te nemen?

In dit deel gaan we na of de gezinstijd inderdaad gestadig afneemt. We focussen hierbij opnieuw op de bij de ouders inwonende jongeren tussen 14 en 25 jaar. Merk op dat doorheen de verschillende monitoren de formulering van de vragen gewijzigd zijn, hetgeen de resultaten kan beïnvloeden. In alle monitoren waren de antwoordcategorieën nooit, minder dan 1 x per maand, één of meermaals per maand, 1 x per week, meerdere keren per week en elke dag.

3.1. JOP-monitor 1 (2005-2006) – 14-25 jarige jongeren die nog bij de ouders inwonen

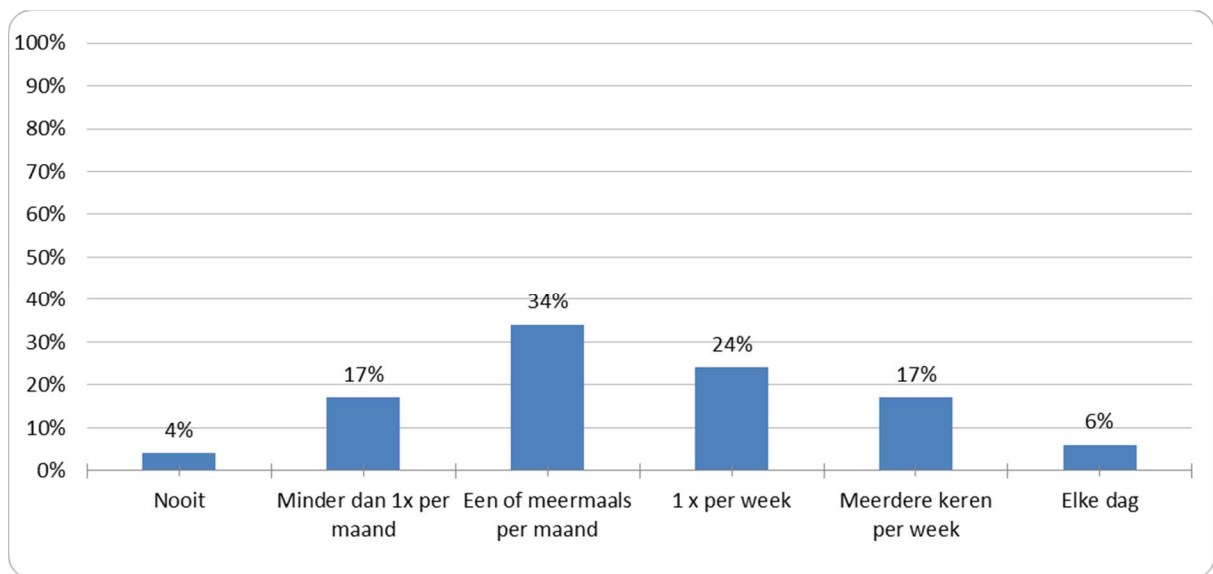

Fig. 3. Dingen samen met het gezin doen (met ouders, of broers/zussen, kinderen...) (JOP-monitor 2005-2006) (N=2118; gewogen data)

In Figuur 3 bekeken we de frequenties van dingen samen met het gezin doen, bevraagd in de JOP-monitor 1 (2005-2006). We zien dat 47% van de bij de ouders inwonende jongeren tussen 14 en 25 jaar minstens één keer per week dingen samen met het gezin doet.

3.2. JOP-monitor 2 (2008) – 14-25 jarige jongeren die nog bij de ouders inwonen

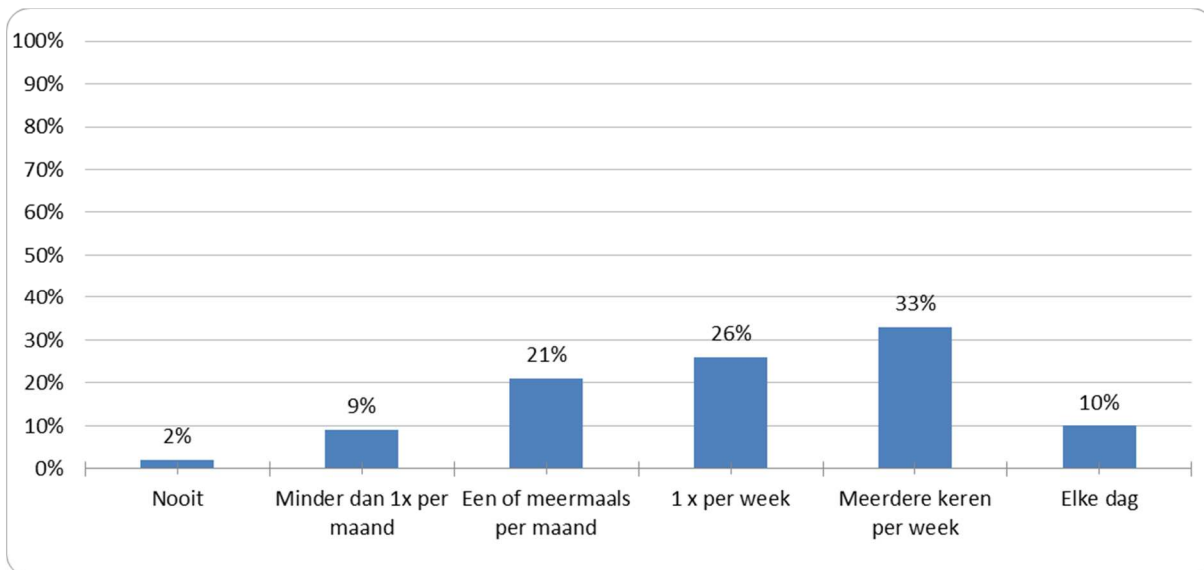

Fig. 4. Dingen samen met het gezin of partner doen (met ouders, broers/zussen, kinderen...) (JOP 2008) (N=2145 (gewogen data))

Figuur 4 laat zien dat bij de JOP-monitor 2 (2008) 69% van de bij de ouders inwonende jongeren tussen 14 en 25 jaar aangaf minstens één keer per week dingen samen met het gezin of partner te doen.

3.3. JOP-monitor 3 (2013) – 14-25 jarige jongeren die nog bij de ouders inwonen

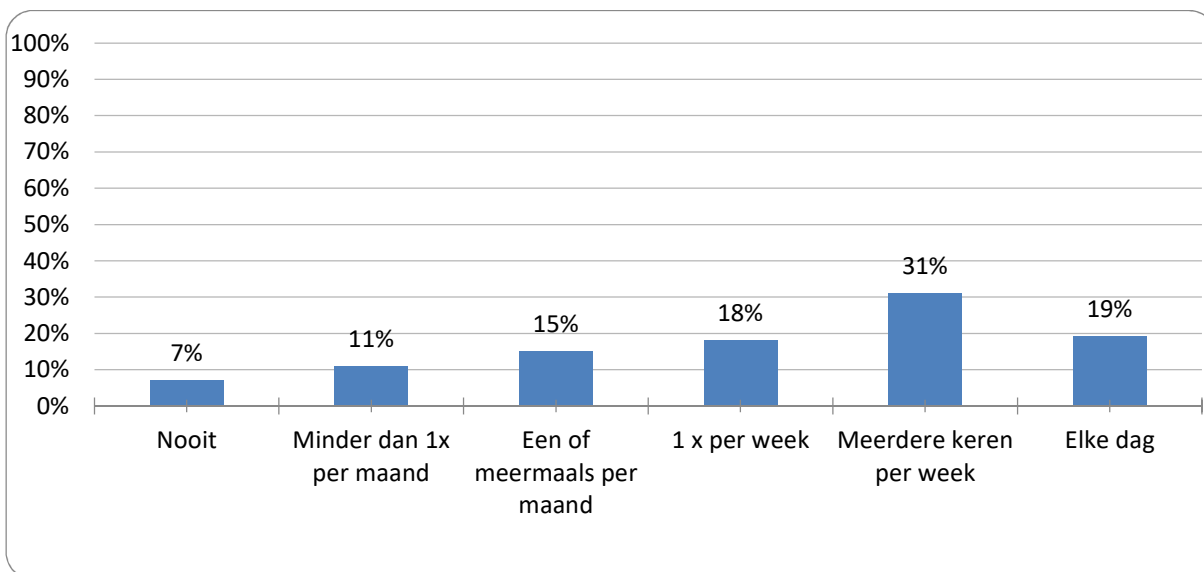

Fig. 5. Samen met het gezin thuis vrijetijdsactiviteiten doen (spelletjes spelen, tv kijken, op het terras zitten, hobby's uitoefenen...) (JOP-monitor 3 (2013) (N=1978; gewogen data))

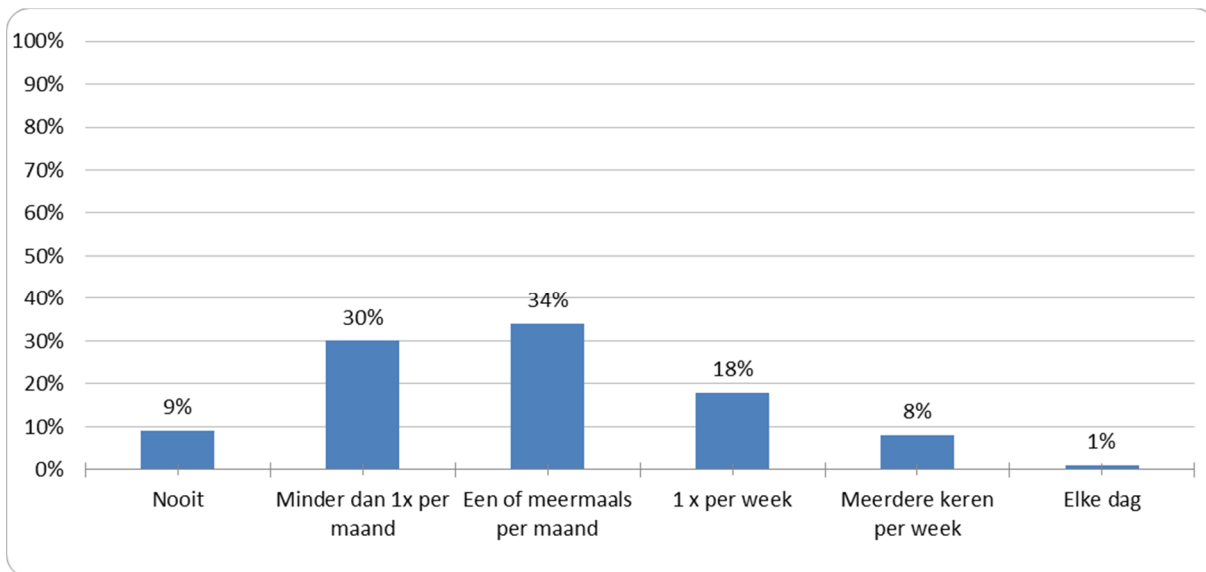

Fig. 6. Samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doen buitenshuis (wandelen, naar de film, samen sporten, uit eten gaan, naar een pretpark...). (JOP-monitor 3 (2013) (N=1978; gewogen data)

In de JOP-monitor 3 werd voor het eerst een onderscheid gemaakt tussen samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten thuis en buitenshuis doen. Figuur 5 toont de frequenties van samen met het gezin thuis vrijetijdsactiviteiten doen. De figuur illustreert dat 68% van de bij de ouders inwonende jongeren tussen 14 en 25 jaar minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten thuis doet. Figuur 6 illustreert de frequenties van samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten buitenshuis doen. We merken op dat 27% van de bij de ouders inwonende jongeren tussen 14 en 25 jaar minstens één keer per week vrijetijdsactiviteiten met het gezin buitenshuis doet.

In figuur 1 zagen we reeds dat in de JOP-monitor 4 60% van de 14- tot 25-jarigen die bij hun ouders inwonen minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten doet thuis en in figuur 2 dat 23% van de 14- tot 25-jarigen die bij hun ouders inwonen minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten onderneemt buitenshuis.

We kunnen concluderen dat er in JOP-monitor 4 een daling op te merken is in het participeren aan activiteiten met het gezin, zowel thuis als buitenshuis, ten opzichte van JOP-monitor 3. Doorheen de tijd, ten opzichte van JOP-monitor 1, wordt er echter niet minder geparticipeerd aan gezinsactiviteiten. In de JOP-monitor 1 gaf immers slechts 47% aan minstens één keer per week activiteiten te doen samen met het gezin, in de JOP-monitor 2 rapporteerde 69% van de jongeren minstens één keer per week activiteiten te doen met het gezin of partner, in de JOP-monitor 3 gaf 68% van de jongeren aan minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten thuis te doen en 27% van de jongeren minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten buitenshuis te doen en in de JOP-monitor 4 gaf 60% van de jongeren aan minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten thuis te doen en 23% van de jongeren minstens één keer per week samen met het gezin vrijetijdsactiviteiten buitenshuis te doen. Het is echter moeilijk om deze percentages te vergelijken, aangezien deze toenames/afnames ook te wijten kunnen zijn aan wijzigingen in de vraagstelling. In de JOP-monitor 2 werd er gespecificeerd dat gezinsactiviteiten ook activiteiten met de partner betreffen en

in de JOP-monitor 3 werd er een onderscheid gemaakt tussen activiteiten thuis en buitenshuis. Ook de volgorde van de vragen kan een rol spelen. Het is mogelijk dat jongeren bij het item 'dingen doen samen met het gezin' in de JOP-monitor 1 eerder dachten aan activiteiten buitenshuis omdat dit item bevraagd werd net na het item 'afspreken met je lief/vrienden'. Het item 'dingen doen samen met het gezin of partner' in de JOP-monitor 2 werd bevraagd net na het item 'huiswerk/taken maken'. Mogelijks dachten respondenten in deze monitor daardoor eerder aan activiteiten thuis. Ook in de JOP-monitor 3 en de JOP-monitor 4 stellen we vast dat activiteiten buitenshuis (o.a. wandelen, naar de film gaan) minder frequent gedaan worden dan activiteiten thuis (o.a. samen tv kijken, spelletjes spelen), wat uiteraard helemaal niet verassend is. Verder onderzoek is nodig om te concluderen of er inderdaad sprake is van een dalende trend in het participeren aan activiteiten met het gezin.

Referenties

- Berten, H. & Piessens, A. (2014). *Vrijtijdsbesteding- en beleving van leerlingen uit het Nederlandstalig Onderwijs in het Brussels hoofdstedelijk gewest*. Brussel: Kind & Samenleving.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2016). *Jaarrapport integratie 2016*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Deboosere, P., Mortelmans, D. & Marquet, J. (2011). Gezin: opvattingen over relaties, gezin, gender en familiale solidariteit. In: K. Abts, K. Dobbelaere & L. Voyé (Red.). *Nieuwe tijden, nieuwe mensen* (pp. 23-69). Leuven: Lannoo Campus.
- Quarmby, T., Dagkas, S. & Brigde, M. (2011). Associations between children's physical activities, sedentary behaviours and family structure: A sequential mixed methods approach. *Health Education Research*, 26(1), 63-76.
- Turtiainen, P., Karvonen, S. & Rahkonen, O. (2007). All in the family? The structure and meaning of family life among young people. *Journal of Youth Studies*, 10(4), 477-493.